

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти
Управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК
матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції

Кам'янець-Подільський
2020

УДК 373.2+373.3].046(082)

А-43

Рецензенти:

Лабунець В.М., доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету;
Миронова С.П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри корекційної педагогіки та інклюзивної освіти;

Бахмат Н.В., доктор педагогічних наук, професор, заступник декана педагогічного факультету з наукової роботи та інформатизації навчального процесу.

Відповідальний секретар:

Демчик К. І., кандидат педагогічних наук, старший викладач

Редакційна колегія:

Бабюк Т.Й., кандидат педагогічних наук, доцент;

Демчик К.І., кандидат педагогічних наук, старший викладач;

Каньоса Н.Г., кандидат психологічних наук, доцент.

А43 Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти ; [відпов. секр. К. І. Демчик]. Київ : Міленіум, 2020. 274 с.

ISBN 978-966-8063-74-5

У збірнику вміщено матеріали, які стали результатом науково-дослідної та пошукової діяльності науковців, викладачів закладів вищої освіти, студентів, аспірантів, докторантів, вихователів закладів дошкільної освіти, учителів закладів загальної середньої освіти, спеціалізованих навчальних закладів. Автори статей досліджують: проблеми наступності в умовах підготовки дітей п'ятирічного віку до навчання у початковій школі; наступність у дошкільній і початковій освіті в педагогічній теорії та практиці; проблеми підготовки педагога, здатного забезпечити наступність в умовах модернізації дошкільної і початкової освіти; психолого-педагогічні умови наступності в процесі навчання та виховання дошкільників та молодших школярів; наступність між дошкільною і початковою ланками освіти в умовах інклюзії.

УДК 373.2+373.3].046(082)

Рекомендовано до друку вченою радою

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Протокол №2 від 26.02.2020 р.

© Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020

ISBN 978-966-8063-74-5

Панченко О. О.,
*аспірантка кафедри дошкільної освіти,
Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького,
(Черкаси, Україна)*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Відповідно до змісту Базового компоненту дошкільної освіти [1] одним із головних завдань освітнього процесу є формування природничо-екологічної компетентності дошкільника, що зорієнтована на формування у дітей зацікавленості до пізнання об'єктів навколишнього середовища, встановлення та усвідомлення дитиною взаємозв'язків у системі природи, формування умінь критично та творчо мислити у відношенні до навколишнього світу, співпрацювати та взаємодіяти з природою, досліджувати, організовувати та прогнозувати результати власної діяльності в природі, що є підґрунтям для формування натуралістичного/природознавчого інтелекту дитини [2, с. 281].

Відомо, що процес формування природничо-дослідницьких умінь дітей старшого дошкільного віку має відбуватися як цілісна система у взаємозв'язку різних компонентів освітньої діяльності, із залученням всіх учасників освітнього процесу та комплексу педагогічних умов. Таким чином, можемо стверджувати, що передумовами формування природничо-дослідницьких умінь дошкільників є сукупність: об'єктивних чинників (наприклад, раціональне наповнення навчального та ігрового розвивального середовища) та суб'єктивних чинників (зокрема, готовність педагогів до здійснення освітнього процесу з дітьми дошкільного віку), зовнішніх обставин (тобто, залучення до освітнього процесу психологів, соціальних працівників та батьків) та внутрішніх обставин (наприклад, ефективність вибраних педагогом методів, форм та засобів навчання), які безпосередньо чи опосередковано здатні впливати на освітній процес в закладах дошкільної освіти.

Беручи вище зазначене твердження до уваги й відповідно до теми нашого дослідження, педагогічними умовами вважаємо: готовність майбутніх фахівців дошкільної освіти та вихователів до формування природничо-дослідницьких умінь дітей старшого дошкільного віку; використання потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для створення навчально-методичного забезпечення; спрямованість на інтеграцію освітнього процесу в ЗДО засобами ІКТ. Коротко окреслимо та обґрунтуємо вибір зазначених вище педагогічних умов.

Однією із педагогічних умов нами визначено *готовність майбутніх фахівців дошкільної освіти та вихователів до формування природничо-дослідницьких умінь дітей старшого дошкільного віку*, яка є важливим аспектом в освітньому процесі ЗДО. Постійний перегляд освітніх компонентів навчальних програм й змістового наповнення дисциплін спеціальності 012 «Дошкільна освіта» в ЗВО та професійне підвищення кваліфікації педагогічних працівників сьогодні є необхідністю в системі освіти, що викликана стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій.

Для реалізації цієї умови нами переглянуто зміст освітніх компонентів освітнього ступеня «бакалавр», зокрема навчальних дисциплін «Основи природознавства» та «Теорія і методика ознайомлення дітей з навколишнім світом», спрямованих на підготовку майбутніх вихователів до формування природничо-екологічної компетентності дошкільника та розроблено систему підвищення кваліфікації вже

працюючих вихователів шляхом проведення семінарів, тренінгів та практикумів в розрізі досліджуваної теми.

У підготовці дітей старшого дошкільного віку до навчання в Новій українській школі виникають передумови для вдосконалення навчально-методичного забезпечення закладів дошкільної освіти. Тому, наступною педагогічною умовою для формування природничо-дослідницьких умінь дітей старшого дошкільного віку є *«використання потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для створення навчально-методичного забезпечення»*. Виокремлена нами умова реалізується через розробку сучасних навчальних засобів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та поширення їх серед педагогічних працівників закладів дошкільної освіти шляхом безкомерційного доступу на освітніх платформах.

Для формування природничо-дослідницьких умінь дітей старшого дошкільного віку нами пропонується застосування засобів ІКТ, (зокрема комп'ютерних ігор та вправ) поряд із традиційними методами навчання, що створюють сучасні умови для проведення інтегрованих занять й організації екологічних ігор, дослідницької і природоохоронної діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Важливою педагогічною умовою є *«спрямованість на інтеграцію освітнього процесу в ЗДО засобами ІКТ»*, адже доведено, що взаємозв'язок різних освітніх напрямів здатний забезпечувати цілісні знання та вміння дітей дошкільного віку [3, с. 2], вмотивовує дітей до активної участі в освітньому процесі, стимулює дошкільників до опанування нової інформації або вмілого застосування набутих знань та вмінь в ході виконання практичних дій.

Опираючись на зміст альтернативної програми «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт» (автор К. Крутій) [4], поряд із проведенням практичних дослідів, пропонуємо застосовувати «віртуальні дитячі лабораторії», як такі, що розширюють можливості дітей та сприяють самостійній діяльності в процесі пізнання властивостей навколишнього світу. Відтак, паралельно з формуванням природничо-дослідницьких умінь дошкільників закладаються основи цифрової компетентності, створюються умови для розвитку візуально-просторового та природознавчого інтелекту.

Таким чином, для ефективності зазначених педагогічних умов ми пропонуємо: розробити навчально-методичні рекомендації до навчальних дисциплін природничого циклу в ЗВО для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта; провести методичні семінари, тренінги та практикуми для працюючих фахівців в сфері дошкільної освіти; розробити практичний кейс вправ на основі інтеграційного підходу для дітей старшого дошкільного віку з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Отже, нами визначено основні педагогічні умови формування природничо-дослідницьких умінь дітей старшого дошкільного віку та коротко розглянуто шляхи реалізації умов в розрізі досліджуваної теми. Перспективу подальших наукових публікацій вбачаємо в детальному дослідженні кожної виведеної педагогічної умови.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В. та інші. Київ : Видавництво, 2012. 26 с.
2. Панченко О. О. Роль засобів інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні природничо-дослідницьких умінь дітей старшого дошкільного віку. *Вісник Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького*. 2019. Вип. № 3. С. 280–284.

3. Крутій К. Інтеграція в дошкільній освіті як інноваційне явище, або що треба знати про інтеграцію. *Дошкільне виховання*. № 7, 2018. URL: https://jmil.com.ua/files/dv_2018-7/dv2018-07_p2.pdf.
4. Крутій К. Л. STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт: альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дошкільників. Запоріжжя : «ЛПС» ЛТД, 2019. 146 с.

УДК 37.015.31:17.022.1

Паранюк Н. В.

магістрантка,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Наук. керівник – Ватаманюк Г. П.,

кандидат педагогічних наук,

старший викладач,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

(Кам'янець-Подільський, Україна)

ЛІТЕРАТУРНО-ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА В. СУХОМЛИНСЬКОГО ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО І МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

На сучасному етапі становлення демократичної держави та інтеграції України до європейського співтовариства дедалі більшої гостроти набуває проблема формування духовної, високоморальної особистості – творця майбутнього, гуманіста, патріота, Людини, яка поважає і виконує закони своєї країни, а також інших країн світу; доброзичливо ставиться до всіх інших людей; намагається творити добро і долати зло; береже природу; має ціннісне ставлення до життя (свого та інших); намагається бути корисною іншим [1].

Важлива роль в цьому процесі відводиться закладам дошкільної і початкової освіти, основна місія яких – наповнити душу дитини розумним, добрим, вічним (чеснотами й моральними істинами), навчити її бачити і розуміти їх у вчинках інших людей, усвідомлювати важливість в особистому зростанні та суспільному розвитку. Шляхи успішного розв'язання цієї проблеми знаходимо у літературно-педагогічній спадщині великого педагога-гуманіста Василя Сухомлинського, яка є цінним внеском у вітчизняну та світову скарбницю педагогічної думки.

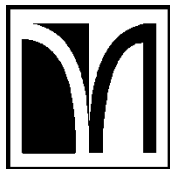
Австралійський педагог Алан Кокері, досліджуючи праці В. Сухомлинського, виокремив три основні якості, які необхідно виплекати в дітях, аби виховати в них Людину. Це – здатність співпереживати, доброту (виховання серця), допитливість (розвиток інтелекту), ціннісне і творче ставлення до праці (виховання поваги і любові до праці, вміння трудитися) [4, с. 28]. Викладену вище ідею сам В. Сухомлинський називав вихованням серця, розуму та рук.

Виховання серця, на думку В. Сухомлинського, – це «головне й основне, з чого має починати роботу педагог, це творення дитиною радості для інших людей і переживання особистого щастя й гордості у зв'язку з цим; творення й збереження краси в усіх її багатогранних проявах, прагнення до того, щоб вихованця вже в дитинстві хвилювало сьогодення і майбутнє Вітчизни; культивування й розвиток співчуття, жалості до всього живого й красивого, розвиток сердечної чуйності до прекрасного в природі і в людині» [3, с. 243]. У цих коротких рядках прослідковуємо ключове завдання виховання серця дитини

<i>Павлушкіна О. В.</i>	
Мотиваційна готовність старших дошкільників до шкільного навчання	189
<i>Павлюк О. С.</i>	
Програма «Впевнений старт» – фундамент успішної підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання у Новій українській школі	191
<i>Панченко О. О.</i>	
Педагогічні умови формування природничо-дослідницьких умінь у дітей старшого дошкільного віку	194
<i>Паранюк Н. В.</i>	
Літературно-педагогічна спадщина В. Сухомлинського як засіб формування моральних якостей дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	186
<i>Потапчук Т. В., Данилів О. Р.</i>	
Основні чинники становлення моральних форм поведінки дошкільників	188
<i>Потапчук Т. В., Мрічко Н. М.</i>	
Взаємини дітей дошкільного віку з дорослими і однолітками як чинник розвитку їх самооцінки	200
<i>Приймак Л. В.</i>	
Наступність у формуванні математичної компетентності дошкільників та учнів початкової школи	202
<i>Пукас І. Л.</i>	
Наступність у формуванні соціально-комунікативної компетенції старших дошкільників та молодших школярів	204
<i>Рожко-Павлишин Т. А.</i>	
Підготовка майбутніх вихователів до взаємодії із сім'єю у контексті соціалізації дошкільників	206
<i>Савицька О. В.</i>	
Психічна саморегуляція як складова психологічної готовності до педагогічної діяльності	209
<i>Соловей Ю. О.</i>	
Сучасні тенденції підготовки майбутніх директорів закладів дошкільної освіти України	210
<i>Соловійова Ю. О.</i>	
Роль декоративно-вжиткового мистецтва в системі підготовки майбутніх вихователів ЗДО в умовах модернізації дошкільної і початкової освіти	212
<i>Столяренко О. Б.</i>	
Особливості соціалізації особистості на ранніх етапах онтогенезу	214
<i>Стратан В. С.</i>	
Взаимодействие школы и семьи для успешной реализации инклюзивного образования	216
<i>Сусанова В. О.</i>	
Зміст та особливості використання методики Л. Шелестової для навчання елементів грамоти дітей дошкільного віку з дотриманням принципу наступності з початковою освітою	219
<i>Суюндукова Ю. І.</i>	
Організація освітнього процесу в закладах освіти з урахуванням принципів академічної доброчесності та наступності між дошкільним та початковою ланкою	222
<i>Тамойко М. В.</i>	
Вікові аспекти формування моральних норм поведінки дошкільника	224

Видавництво «МІЛЕНІУМ» (Київ)
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 535 від 19.07.2001 р.

М І Л Е Н І У М

Видавництво «МІЛЕНІУМ»

м. Київ, вул. Кирилівська, 60
Тел.: +38 (067) 849-34-60
Факс: +38 (044) 222-74-35
E-mail: milenum_ofis@ukr.net